

Metsäsuomalaisten jäljillä (1)

Åsta Holth – Norjan metsäsuomalaisten tulkki

Vihreänharmahtava talo nököttää kummulla kauniin puutarhan keskellä. Talon entisen haltijan Åsta Holthin muotokuva tervehtii valkoisella portilla. Olemme Norjan suomalaismetissä Grue Finnskogissa, tarkemmin sanottuna Svullryan Leiråkerissa. Leppeä tuuli kuiskailee puutarhassa – olisiko sitä kuulua historian havinaa?

Sisällä museoksi muutetussa talossa on kodikasta. Kirjoituskoneeseen kierretty paperi aivan kuin odottaa kirjoittajaansa, ikkunan ääressä polku-Singer on valmiina ompelutyöhön.

Åsta Holth (1904–1999) oli norjalainen kirjailija, taiteilija, käsityöläinen ja yhteiskunta-aktiivisti. Hän oli kotoisin Gruesta köyhistä oloista, suutarin ja ompelijan tytär. Hän opiskeli muun muassa Pohjoismaisessa kansankorkeakoulussa Genevessä. Työurallaan hän alkoi tiedostaa sosiaalisia epäkohtia ja erityisesti naisten tasa-arvon puutetta. Hän toimi kotiapulaisena ja opettajana, hoitipa kahvilaakin.

Holth kiinnostui varhain juuristaan, Keski-Skandinavian metsäsuomalaisista, joita hänen merkittävimmät teoksensa käsittelevätkin. 1500-luvun lopulta alkaen Ruotsin hallinto oli tarjonnut suomalaisille muutaman vuoden verovapauden, jos nämä tulisivat asuttamaan kantaväestön karttamia metsiä.

Vasemmalla Åsta Holth suunnittelemassaan Finnskogenin kansallispuvussa. Oikealla kirjailija veistoksena talonsa portilla.

Olohuone kertoo Åsta Holthin rakkaudesta kirjoittamiseen, taiteeseen ja käsityöhön.

Verojen ja nuijasodan rasittamaa väkeä lähtikin erityisesti Savosta. Heitä asettui 1600-luvulla Värmlantiin, Taalainmaalle ja Hälsinglantiin, Norjan puolella keskeiseksi tuli Grue Finnskog. Vähitellen heidän harjoittamansa kaskenpoltto kiellettiin, ja 1700-luvun lopulla heidän oletettiin sulautuneen kantaväestöön. 1800-luvun alkupuolella kielitieteilijä K. A. Gottlund löysi heidät.

Kirjailijanuransa alkuvaiheissa Åsta Holth kirjoitti näytelmiä, novelleja ja runoja. Kirjallinen läpimurto oli isän puolen metsäsuomalaisista kertova sukuromaani *Kornet og freden* (1955), joka laajeni kolmiosaiseksi sarjaksi. Toisessa trilogiassa hän käsitteli äitinsä sukua. Omaa elämäänsä hän muisteli teoksessa *Piga* (1979). Hän kirjoitti uusnorjaksi, jota hän höysti oman murteensa sanonnoilla.

Asetuttuaan sodan jälkeen Grue Finnskogiin poliittisesti aktiivinen Holth toimi Gruen kunnanvaltuustossa 1948–1963 kommunistien edustajana. Hän tuki paikallista nuorisojärjestöä ja museota. Hän ehti laulaa kuorossa ja vielä 80-vuotiaana toimia ralliharrastajien sihteerinä.

Vuonna 1958 Holth oli perustamassa Norjan ja Ruotsin yhteistä metsäsuomalaisyhdistystä Solör-Värmland Finnkulturforeningeniä. Hän ideoi edelleen kesäisin toimivat Finnskogen-päivät, joiden aikana Finnskogen julistetaan tasavallaksi kolmen päivän ajaksi. Hän oli tämän tasavallan presidenttinä vuodesta 1970 kuolemaansa saakka.

Åsta Holthin kiinnostus käsitöihin näkyy kodin perinnehuonekaluissa ja tekstiileissä. Hän suunnitteli metsäsuomalaisille kansallispuvun, jonka yksinkertainen malli poikkeaa norjalaisille tyypillisistä kukkakoristeisista kansallispuvuista.

Puutarha-alaa opiskelleena Holth istutti puutarhaansa eksoottisempiakin kasveja kuin seudulla oli totuttu. Puutarhaa on viime vuosina kunnostettu. Sen keskipisteenä on näyttävä vanhoista ikkunaruuduista rakennettu kasvihuone.

Vaikka Åsta Holth on palkittu kunniamerkeillä ja muilla huomionosoituksilla Norjan lisäksi Suomessa, hän on jäänyt täällä jokseenkin tuntemattomaksi. Hänen tuotantoaan ei ole suomennettu, vaikka sitä on käännetty viroksi, tanskaksi ja venäjäksi.

PS. Vinkiksi metsäsuomalaisaiheisesta fiktiosta kiinnostuneille: Britt Karin Larsenin *Finnskogen*-sarjaa on julkaistu suomeksi.

Teksti ja kuvat Sisko Ylimartimo

Kirjailijan puutarhassa on vanhoista ikkunoista tehty kasvihuone – kierrätystä parhaimmillaan.